

Tilstandsrapport for grunnskolene i Verdal kommune 2009

Saksbehandler: Randi Segtnan E-post: randi.segtnan@verdal.kommune.no Tlf.: 740 48290	Arkivref: 2010/6614 - /
--	-----------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Driftskomiteen i Verdal	18.08.2010	47/10
Verdal formannskap		
Verdal kommunestyre		

Rådmannens innstilling:

1. Tilstandsrapporten for grunnskolene i Verdal 2009 tas til orientering.
2. Tiltakene som beskrives i rapporten gjennomføres

Vedlegg:

Tilstandsrapport for grunnskolene i Verdal kommune 2009

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

- Kult å kunne – Prosjektrapport 2009

Saksopplysninger:

Innledning

Med dette legges tilstandsrapport for grunnskolene i Verdal 2009 fram.

I opplæringsloven er det fastsatt at skoleeiere plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen. I St.meld.nr 31 (2007-2008) fremgår det at det er viktig at styringsorganene i kommunen har et bevisst og kunnskapsbasert forhold til kvaliteten på grunnopplæringen. Dette er nødvendig for å følge opp utviklingen av sektoren på en god måte. Den framlagte rapporten baseres på 2009-tallene for Verdal.

Tilstandsrapporten skal omhandle læringsresultater, frafall og læringsmiljø, og skal drøftes av skoleeier dvs. kommunestyret, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Det følger av forarbeidene til bestemmelsene - Ot.prp. nr. 55 (2008-2009) s. 24 - at det skal være mulig å tilpasse arbeidet med å utarbeide en årlig tilstandsrapport til det ordinære plan-, budsjett- og rapporteringsarbeidet hos skoleeier.

Rådmannen ønsker at utarbeidelse av tilstandsrapport for 2010 gjøres så snart grunnlagstall for året er tilgjengelig. Rapporten kan da inngå i kommunens årsmelding og være en premissleverandør for budsjett- og økonomiplanarbeidet.

Tilstandsrapporten kan bygges ut med annen omtale som skoleeier mener er formålstjenlig ut fra lokale behov. Det er data fra Skoleporten som hovedsakelig benyttes som grunnlag for skoleeiers vurdering av tilstanden, men det følger av St.meld. nr. 31 (2007-2008) at skoleeiere og skoler oppfordres til å føre opp konkrete målsettinger for hva de skal oppnå innenfor de målområder som er satt opp.

Det følger av Ot.prp. nr. 55 (2008-2009), s. 24, at tilstandsrapporten skal inneholde vurderinger knyttet til opplæringen av barn, unge og voksne. I St.meld. nr.16 (2006-2007) fremgår det at tidlig innsats er vesentlig for å bedre elevenes ferdigheter og faglige utvikling. Kartlegging av elevenes ferdighetsnivå må følges opp med tiltak for dem som har behov for ekstra opplæring fra første stund. Den spesialpedagogiske innsatsen er her sentral.

Tall som lastes direkte inn fra Skoleporten, samt lokale indikatorer, kan for små enheter inneholde indirekte identifiserbare opplysninger som kan være taushetsbelagte etter forvaltningsloven § 13 og/eller personopplysninger etter personopplysningsloven § 2 nr. 1. Disse opplysningene må behandles i tråd med forvaltningslovens og/eller personopplysningslovens bestemmelser.

Rapporten

- **Lærertetthet, antall elever og lærerårsverk**

I utarbeidelse av rapporten er det lagt inn tall som er hentet direkte fra Skoleporten. Tallene viser at i Verdal kommune har lærertettheten økt noe de siste tre årene. Verdal kommune har en desentralisert skolestruktur og store forskjeller i størrelsene på skolene. Verdal kommune bruker forholdsvis stor del av undervisningsressursene til spesialundervisning. Ved skoler med mange elever med enkeltvedtak vil lærertettheten øke.

Antall lærerårsverk har økt. Noe av økningen kan forklares med timetallsøkning i barneskolen. En ny time på barnetrinnet tilsvarer ca 50 % stilling for kommunen. 5 undervisningstimer utgjør 2,5 stilling.

Kommunens bevisste satsing på lese- og matematikkurs i barneskolen har også vært med på å øke antall årsverk. Dette er i henhold til kommunens satsing på tidlig innsats. Flere minoritetsspråklige elever har også bidratt til stillingsøkning. Det samme gjelder elever som kommer flyttende fra andre kommuner. Flere av disse har behov for spesialundervisning.

Elevtallet viser en nedgang i årene som kommer. Det er svært interessant hvordan utviklingen i fødseltall vil bli. For tiden er det store kull på ungdomstrinnet.

- **Trivsel**

Ut fra resultatene som fremkommer ser det ut som elevene i Verdal kommune trives godt på skolen. På ungdomstrinnet skårer begge skolene like høyt i 2008 -2009, på barnetrinnet er det en spredning fra 4,2 – 4,7. God trivsel er et mål i seg selv, men også et viktig grunnlag for et godt læringsutbytte.

- **Mobbing**

Verdal kommune skiller seg ikke vesentlig ut verken i forhold til fylket eller landet forøvrig når det gjelder mobbing i skolen, og det er veldig positivt at det er en nedgang ved nesten alle skoler. Resultatene viser at særlig 7. trinn ved Vuku oppvekstsenter skårer høyt på trivsel, og rapporterer om lite mobbing.

- **Faglig veiledning**

På barnetrinnet ligger vi over snittet, både nasjonalt og for fylket. På ungdomstrinnet ligger vi litt under. Det er imidlertid store forskjeller mellom skolene, særlig på barnetrinnet. Ness oppvekstsenter har et spesielt godt resultat.

Flere skoler har hatt vurdering som satsingsområde skoleåret 2009 – 10. I tillegg deltok de fleste lærerne i kommunen på felles kurs om elevvurdering. Skoleledere fra alle skolene har deltatt på en gjennomgang av vurderingsforskriften. Det er også et mål å få i gang et etterutdanningskurs for pedagoger for bedre vurderingspraksis.

- **Resultater**

Av hensyn til personvern kan resultatene på de nasjonale prøvene for den enkelte barneskole kun legges frem i lukkede møter.

Resultatene på 8. trinn viser ferdighetene elevene besitter ved utgangen av barneskolen. I tallene for 2009 ved Vuku oppvekstsenter, ungdomstrinnet, inngår Vuku, Garnes, Volden, Ness, Leksdal og Stiklestad. I tallene for Verdalsøra ungdomsskole inngår Verdalsøra barneskole, Ørmelen og Vinne skoler.

Nasjonale prøver - lesing

Verdal kommune har for mange elever på mestringsnivå en, og utviklingen er negativ. Elever på nivå en vil ikke ha tilstrekkelige leseferdigheter til å mestre de kravene de møter på mellomtrinn og ungdomstrinn. For å bedre resultatene, settes det høsten 2010 i gang et etterutdanningskurs for lærere på 1. - 4. trinn i kommunen. Kurset går over 1 1/2 år, og det brukes både lokale ressurser fra skolene/PPT i Verdal og Levanger og eksterne ressurser, fortrinnsvis Høgskolen i Nord-Trøndelag og Lesesenteret i Stavanger.

Stiklestad skole har utmerket seg med spesielt gode resultater. Lærere fra Stiklestad vil bidra i forbindelse med etterutdanningskurset. I tillegg har rektor ved skolen lagt fram for rektorkollegiet i kommunen hvordan det har vært jobbet for å oppnå disse resultatene. I tillegg har lærere ved skolen forelagt det samme for 1. - 4. trinnsnettverket i kommunen. Det er i tillegg fokus på dette på skolene, og flere skoler arbeider med å systematisere leseopplæringen, blant annet gjennom satsing på veiledet lesing. Det er også en bevisst satsing på bibliotek ved flere skoler, blant annet gjennom prosjektmidler.

Verdal kommune har også på 8. trinn for mange elever på de to laveste mestringsnivåene, altså er det mange elever som mangler nødvendige leseferdigheter ved oppstart av ungdomstrinnet. For å oppnå bedre resultater i lesing på 8. trinn, er det nødvendig også å legge vekt på "den andre leseopplæringen". Dette er den opplæringen som foregår etter at elevene har "knekt lesekoden" og hvor det arbeides med leseflyt og leseforståelse. Virkemidler i dette arbeidet er opplæring i læringsstrategier. Kommunen har en progresjonsplan for arbeid med læringsstrategier fra barnehagen og ut grunnskolen. Det har vært jobbet i tverrfaglige nettverk, hvor lærere har delt erfaringer i forhold til dette.

I tillegg arbeides det med en kursrekke i leseopplæring for lærere fra 5. - 10. trinn.

Kommunen har mottatt etterutdanningsmidler til dette arbeidet, og vil benytte blant annet Lesesenteret i Stavanger som kompetansemiljø. Det har også vært arbeidet med økt læringsutbytte for minoritetsspråklige elever gjennom prosjektet "Kult å kunne". Dette arbeidet vil videreføres, og det arbeides med mulighetene for en mottaksklasse for nyankomne minoritetsspråklige elever. Det skal fokuseres på betydningen av gjennomføring av oppsatte årstimer i norsk. Det er viktig å sikre at andre aktiviteter i skolen ikke går på bekostning av disse, og at eventuelt "tapte timer" blir tatt igjen. I tillegg må det fokuseres på betydningen av lesing som grunnleggende ferdighet i alle fag. Det har også vært satt fokus på bedre elevvurdering, og hvordan tilbakemeldingene (eller kanskje snarere fremovermeldingene) elevene får kan bidra til bedre læring. Dette arbeidet vil videreføres og muligens også utvides, kommende skoleår.

Nasjonale prøver - regning

Verdal har flere elever på nivå 1 enn landsgjennomsnittet, men færre enn snittet i Nord-Trøndelag. På nivå to har vi færre enn snittet både i fylket og i landet forøvrig. Til gjengjeld har vi relativt mange elever på nivå tre, noe som er positivt.

Kartleggingsprøver gjennomføres i tråd med føringene fra Utdanningsdirektoratet. Elever med svake resultater skal følges opp, og det skal dokumenteres hvordan denne oppfølgingen gjennomføres. Det må arbeides for at skolene kan opprettholde tilbud om kurs for elever med svake resultater.

Det er positivt at Verdal kommune har flere elever på det høyeste nivået enn gjennomsnittet nasjonalt og i fylket. Verdal har også færre elever på det laveste nivået enn snittet i fylket og nasjonalt. Samlet sett er det gode resultater. Det må arbeides for at disse opprettholdes.

Kartleggingsprøver gjennomføres, og det dokumenteres oppfølging av elever med svake resultater.

Mange lærere har deltatt på etterutdanningstilbud i matematikk de siste årene, og det har også vært arbeidet i nettverk. Muligens kan det være dette arbeidet vi nå ser resultater av.

Vuku, Volden og Garnes oppvekstområde har gjennom prosjektmidler utviklet en lokal læreplan i matematikk - "Mattehuset". I dette materialet er målene for opplæringen konkretisert, og det følger også med prøver som kan brukes til å undersøke elevenes ståsted i forhold til målene. Det vil settes fokus på oppfølging av "Mattehuset" som læreplan også kommende skoleår.

Nasjonale prøver - engelsk

Verdal kommune har forholdsvis flere elever på mestringsnivå 1 enn landsgjennomsnittet, men færre enn snittet for fylket. Skolene må iverksette tiltak med bakgrunn i kartleggingsprøvene. Dette gjelder særlig elevene med de svakeste resultatene.

Verdal kommune har også i ungdomsskolene forholdsvis flere elever på de to laveste mestringsnivåene enn gjennomsnittet i landet. Det er også en viss forskjell mellom de to skolene. Det er etablert fagnettverk i ungdomsskolekretsene, og resultatene bør løftes og drøftes her. Skolene må i løpet av 2010 dokumentere gode rutiner for kartlegging og oppfølging av elever som havner på nivå 1 og 2.

Avgangskarakterer fra grunnskolen

Ved eksamen i norsk hovedmål er det et forholdsvis større sprik mellom eksamenskarakter og standpunktskarakter enn i de andre fagene. I matematikk er det bedre karakter på eksamen enn på standpunkt, og i engelsk er det samsvar mellom standpunkt og eksamenskarakter.

Grunnskolepoeng

Kommunestyret har fattet vedtak om at antall grunnskolepoeng i Verdal skal øke. Dette har også skjedd, men utregningsmåten er endret siden kommunestyrevedtaket så det er ikke mulig å sammenligne tallene. Skolene har hatt varierende resultater de siste årene, både når det gjelder grunnskolepoeng og snitt til eksamen og standpunkt. Skolene skal også i fortsettelsen bruke tid til å holde fokus og læringstrykk oppe slik at vi kan nå målene om stigning i antall grunnskolepoeng. Det satses blant annet på prosjektet "Bedre læringsmiljø"- og klasseledelse, som forhåpentligvis vil være en faktor som hjelper oss med å til bedre resultater.

Gjennomføring

I plan for "Samordnet innsats overfor ungdom i alderen 16-23 år", vises det til utfordringer og tiltak for å få flere inn i - og gjennom - videregående opplæring. Det vises til at det settes i gang prosesser tidlig i ungdomsskolen i forbindelse med overgangen til videregående skole. Blant annet får elevene, gjennom faget Utdanningsvalg, hospitere på flere linjer ved videregående skole. Det er også etablert et kommunalt samarbeid med Karrieresenteret i Nord-Trøndelag for å heve rådgiveres kompetanse i henhold til utdanningsvalg og bransjekunnskap.

Det er etablert rutiner rundt elever som søker på særskilt grunnlag, og disse oppleves som gode både av ungdomsskolene og videregående skole. Imidlertid vises det til at det er et stort antall elever som ikke søkes inn på særskilt grunnlag, som burde hatt en melding med seg. Det må jobbes med enda bedre rutiner i forhold til disse elevene. Det er viktig at informasjon om arbeidet som er utført i ungdomsskolen gis til videregående skole. Det vises også til at PPT og skolene må finne gode samarbeidsrutiner som gjør at PPT kommer inn tidligst mulig, samt at PPT fra både kommune og fylkeskommune deltar på samarbeidsmøtene rundt overgangen, og at de to PP-tjenestene samarbeider tettere.

Det må også jobbes med gode rutiner for minoritetsspråklige elever. Her kan det komme lovendringer som følge av NOU som er ute på høring om flerspråklige barn og unge i opplæringssystemet.

Basisteam er et tverrfaglig sammensatt team for miljøarbeid med utsatte elever i ungdomsskolealder. Teamet skal ivareta elever som er ekstra utsatte for å falle igjennom. Basisteam skal delta i overgangsmøtene mellom barneskole og ungdomsskole for å kunne begynne arbeidet med elevene så tidlig som mulig i ungdomsskoleløpet.

Høsten 2010 skal en gruppe elever på 8. trinn ved Vuku oppveksenter være med på en forsøksordning for det nye valgfaget "Arbeidslivsfag". Elevene som tar dette faget skal lære begreper og arbeidsmetoder innenfor yrkesfagene i videregående skole, tilpasset ungdomsskoletrinnets nivå. Vuku er en av seks skoler i Nord-Trøndelag som deltar i forsøket i regi av Utdanningsdirektoratet. Det må være et mål å få til dette valgfaget på permanent basis i begge ungdomsskolene våre.

I tillegg vil det arbeidet som gjøres for å forbedre de grunnleggende ferdighetene gjennom hele grunnskoletiden være et vesentlig bidrag for å få elever til å lykkes på

skolen, og dermed ønske og klare seg videre skolegang etter endt grunnskole.

System for oppfølging (internkontroll)

Det arbeides med felles prosedyrer for oppfølging av internkontroll. Noen prosedyrer er lagt inn i Kvalitetsloven - andre er under arbeid.

Kommende skoleår vil det fokuseres spesielt på oppfølging av elevenes rettigheter etter Opplæringslovens § 9a. Dette er elevenes "arbeidsmiljølov". Ordlyden i denne er at "alle elever i grunnskolar og videregående skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring". Skolenes ordensreglement vil gjennomgå, og en gruppe vil vurdere hvorvidt kommunen bør ha et felles ordensreglement. I tillegg skal alle skolene ha en plan for det forebyggende arbeidet. Kommunen skal utarbeide rutiner for oppfølging ved mistanke eller kunnskap om mobbing eller andre krenkende ord eller handlinger. I tillegg arbeides det med godkjenninger i forhold til forskrift om miljørettet helsevern. Rutiner for elevers og foreldres deltakelse i samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg vil også gjennomgå og innarbeides.

Sammendrag

Alle elever har i følge opplæringsloven rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Det er viktig at elevene trives i skolen. I tillegg har forskning vist at læringsmiljøet har en vesentlig betydning for elevenes læringsutbytte. I begrepet læringsmiljø ligger de miljømessige faktorene i skolen som har innflytelse på elevenes sosiale og faglige læring, samt elevens generelle situasjon i skolehverdagen. Alle ansatte i skolen har ansvar for å utvikle og opprettholde et læringsmiljø på klasse- og skolenivå som realiserer den enkelte elevs potensial for læring og utvikling. Etter hvert har vi mye forskningsbasert kunnskap som sier noe om hva som øker sannsynligheten for ønskede resultater. Det vil være vesentlig for kommunen å benytte denne kunnskapen.

Ut fra dette er det satt i gang en omfattende satsing på **læringsmiljø i skoler og barnehager** i kommunen. Carolyn Webster Strattons "De utrolige årene", er en forebyggings- og behandlingstilnærming for barn med atferdsproblemer i alderen 0 – 12 år, og består av ulike programmer rettet mot foreldre, barn og ansatte i barnehage og skole/sfo. De utrolige årenes programmer bygger på bred internasjonal og evidensbasert forskning, og er av Helsedirektoratet anbefalt som tilnærming ved forebygging og behandling av barn og unge med atferdsproblemer. Skole- og barnehageprogrammene implementeres i alle barnehager og skoler i kommunen, og foreldreprogrammet kjøres vår og høst.

I en rykende fersk melding til Stortinget, Meld. St. 19 "Tid til læring – oppfølging av Tidsbrukutvalgets rapport", vises det til en undersøkelse gjennomført i 2009. Her oppgir lærere at de bruker i gjennomsnitt 50 minutter per dag til utenomfaglige aktiviteter som å løse konflikter, holde ro og orden og starte opp planlagt aktivitet.

Tidsbrukutvalget, et regjeringsoppnevnt utvalgt som har sett på tidsbruken i skolen, foreslår at etterutdanning i klasseledelse vil være et av de mest egnede virkemidlene for å lykkes med effektiv utnyttelse av skoletimene, og derved øke elevenes konsentrasjon og læringsresultater. Det vises til at etterutdanningen med fordel kan gjennomføres i skolen, på skolens egen arena og i samarbeid med forskningsbaserte fagmiljøer. Ved Verdalsøra ungdomsskole og Vuku oppvekstsenter skal alle ansatte gjennom tre år få etterutdanning i klasseledelse og relasjonskompetanse gjennom et omfattende program i regi Midt-norsk Kompetansesenter for atferd, som bygger på

forskningsbasert kunnskap, blant annet ”De utrolige årene”. Prosjektet støttes økonomisk av Utdanningsdirektoratet.

I tillegg til dette, skal alle skolene ha en plan for hvordan de skal arbeide for et godt **psykososialt miljø**. Kommunen skal utarbeide rutiner som skal gjelde for alle ansatte i skolen ved mistanke eller kunnskap om at elever utsettes for mobbing eller andre krenkende ord eller handlinger. Skolens ordensreglement skal gjennomgås, og det skal utarbeides rutiner for arbeid med ordensreglement. Dette er et viktig virkemiddel i det forebyggende arbeidet. Det arbeides også med felles rutiner for ungdomsskolene for oppfølging av fravær. I tillegg til det psykososiale miljøet vil det også fokuseres på **det fysiske miljøet** gjennom søknad om godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern.

Det å satse på læringsmiljø, vil være et viktig bidrag for å fremme helse, trivsel og læring, men ikke nok. Resultater på de nasjonale prøvene viser at vi har en jobb å gjøre, særlig i forhold til å løfte de svakeste elevene. Lesing er en av de grunnleggende ferdighetene, og grunnsteinen for læring gjennom skoleløpet. Det vil kommende skoleår settes i gang et **etterutdanningskurs i begynnende lese- og skriveopplæring** med fokus på forebygging og avhjelping av lese- og skrivevansker i samarbeid med Levanger kommune. Kompetansemiljø vil være Høgskolen i Nord-Trøndelag og Lesesenteret i Stavanger, i tillegg til egne lokale krefter. Kommunen har også mottatt midler til et kurs i ”den andre leseopplæringen” for lærere fra 5. – 10 trinn, og et etterutdanningstilbud vil bli utviklet i løpet av kommende skoleår. Forskning viser også at vurdering for læring – det at elevene får tilbakemelding på hva de skal gjøre for å utvikle seg videre - har betydning for elevenes læringsresultater. Dette er et tema det har vært fokusert på inneværende skoleår, og som vi vil løfte også i skoleåret som kommer. Elever med svake resultater på kartleggingsprøver skal følges opp, og det skal dokumenteres hvordan dette gjøres. Lesekurs og matematikkurs kan være en måte å følge opp disse elevene på.

Det å bidra til **bedre læringsresultater i grunnskolen**, vil også bidra til økt gjennomføring i videregående skole. Verdal kommune har også et ønske om å tilby et ungdomstrinn som er mer praktisk rettet og som ivaretar den enkelte elevs behov. Som en av seks skoler i Nord-Trøndelag er Vuku oppvekstsenter med i utprøvingen av et nytt valgfag i ungdomsskolen – **Arbeidslivsfaget**. Dette faget er et alternativ til språklig fordypning og andre fremmedspråk, og skal bygge på de yrkesfaglige studieretningene i videregående tilpasset ungdomstrinnets nivå. Det er et mål at begge ungdomsskolene skal få dette faget. I tillegg er Basisteam opprettet for å komme tidlig inn med miljøarbeid i forhold til risikoutsatte ungdomsskoleelever. De iverksetter tiltak både opp mot hjemmet, skolen og fritiden.

Det er et omfattende arbeid som gjennomføres i skolene i Verdal, og en rapport som dette kan ikke omfatte alt. Flere tiltak vil synliggjøres i Kommunedelplan oppvekst som er under utarbeiding. Som denne oppsummeringen viser, er **klasseledelse, læringsmiljø og lesing** grunnsteiner for arbeidet i skolen og dermed prioritert som felles satsinger som en oppfølging av resultatene vi viser til i denne rapporten. Verdal kommune bruker forholdsvis store ressurser til spesialundervisning. Gjennom blant annet disse satsingene, vil vi bidra til at flere får bedre tilpasset opplæring og at omfanget av spesialundervisning reduseres.